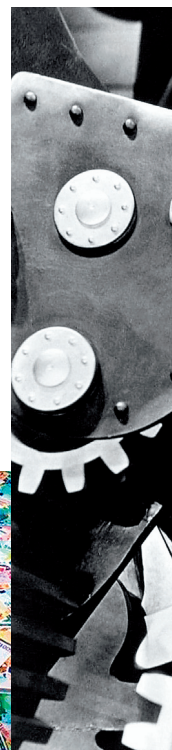

Της Κατερίνας -Γερολύμπου
ΚΛΙΝΙΚΗ-ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η Ώρα της Αλήθειας

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια υφίσταται τις συνέπειες μιας οικονομικής κρίσης, η οποία επιβάλλει μια βίαια αναπροσαρμογή του τρόπου ζωής και στερεί από το κοινωνικό σύνολο μια σειρά ανθρώπινων δικαιωμάτων, τη στιγμή που η θέσπιση των οποίων ήταν ένα σχετικά πρόσφατο επίτευγμα. Επιπρόσθετα, η οικονομική κρίση δεν περιορίζεται μόνο στα στενά πλαίσια του ελλαδικού χώρου ή ακόμα και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά επεκτείνεται περισσότερο εμπλεκώντας τις Η.Π.Α. και αρκετές ασιατικές και αφρικανικές χώρες. Η οικονομική ύφεση έχει καταστροφικές συνέπειες για τις τοπικές οικονομίες και κατ' επέκταση επηρεάζει σημαντικά κάποιους δείκτες της κοινωνικής ζωής, όπως η εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών.

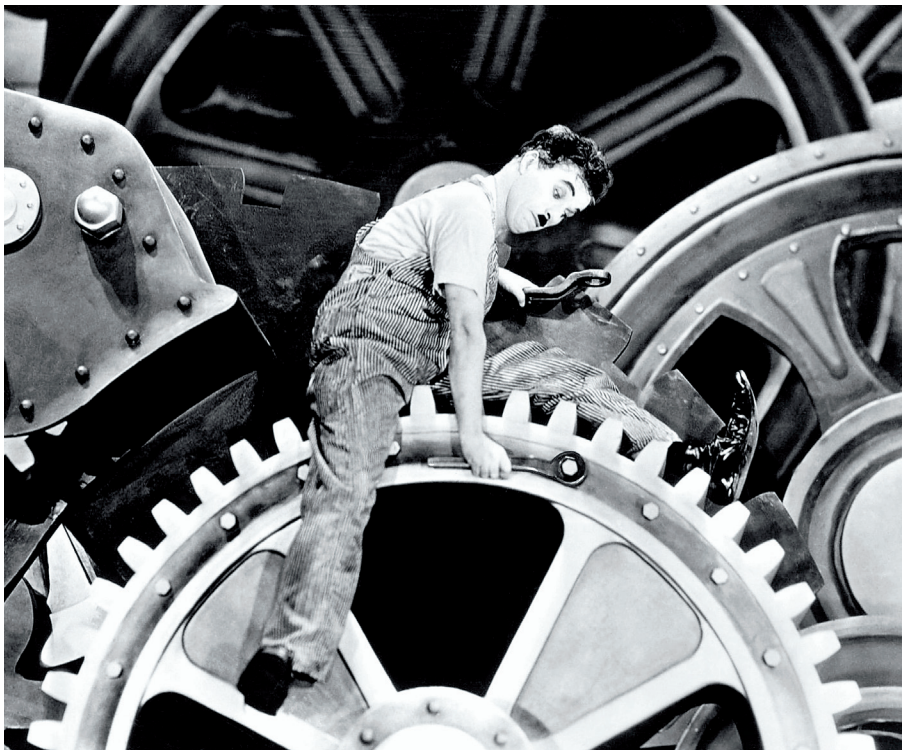
Απότερος στόχος αυτού του άρθρου δεν είναι μόνο να προσφέρει μια σαφέστερη εικόνα του τι συνεπάγεται η οικονομική κρίση στην εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών, αλλά παράλληλα να μην εγκλωβιστεί στη μονόπλευρη προσέγγιση του θέματος και να προτείνει καινοτόμους τρόπους χειρισμού των κοινωνικών αναγκών αποδεχόμενοι τη νέα οικονομική πραγματικότητα.

Η σύνδεση οικονομικών συνθηκών και εγκλήματος τεκμηριώνεται από πλήθος ερευνών, όμως φαίνεται δύσκολο να αποδειχθεί η σχέση μεταξύ συγκεκριμένων εγκληματικών πράξεων και ειδικών οικονομικών παραγόντων (π.χ. οικονομική ανέχεια)(UNODC, 2012). Ωστόσο, φαίνεται να διαγράφεται μια τάση που τείνει να επαναλαμβάνεται σε παγκόσμια κλίμακα, η οποία δεν είναι δυνατό να αγνοηθεί. Αναλυτικότερα, έχει διαπιστωθεί ότι σε περιόδους οικονομικής κρίσης τείνουν να αυξάνονται τα ποσοστά των ληστειών, των ανθρωποκτονιών και των κλοπών οχημάτων (UNODC, 2012). Αντίστοιχα, ευρήματα επιβεβαιώνονται και από τον ελλαδικό χώρο από τις επίσημες στατιστικές της ελληνικής αστυνομίας για τα έτη 2011- 2012, μια περίοδος που κορυφώνεται η οικονομική κρίση. Πιο συγκεκριμένα, επισημαίνεται η αύξηση του αριθμού των ανθρωποκτονιών, των εγκλημάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης και των κλο-

πών τροχοφόρων. Ωστόσο, δεν επιβεβαιώνεται αντίστοιχη αύξηση των ληστειών (Ελληνική Αστυνομία, 2012). Επίσης, τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνονται από την Eurostat (2010), σύμφωνα με την οποία, οι μεσογειακές χώρες, δηλαδή αυτές που υφίστανται την μεγαλύτερη οικονομική κρίση (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία, Ελλάδα) παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά εγκληματικότητας αναφορικά στα βίαια εγκλήματα και τις κλοπές τροχοφόρων οχημάτων. Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σε περιόδους οικονομικής κρίσεων αυξάνονται τα ποσοστά των οικονομικών εγκλημάτων (π.χ. απάτες, σκάνδαλα με δάνεια, κ.α.), αλλά η παρατηρούμενη αύξηση δεν είναι τέτοια ώστε να ενταχθούν μεταξύ των βασικότερων εγκληματικών ενεργειών (Schechter, 2011).

Τα στατιστικά δεδομένα και οι οικονομικοί παράγοντες που μπορεί να συντελούν στην εκδήλωση εγκληματικών ενεργειών είναι μία μόνο διάσταση του προβλήματος. Μια άλλη διάσταση είναι η επιβολή του νόμου και της τάξης και ο βαθμός στον οποίο επηρεάζεται από τις οικονομικές συνθήκες. Είναι γεγονός ότι μεταξύ των παραγόντων που μπορούν να αναχαιτίσουν το συνολικό ποσοστό εγκληματικών ενεργειών είναι και η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών επιβολής του νόμου και της τάξης (UNODC, 2012). Όμως, το ερώτημα που γεννιέται είναι το κατά πόσο οι διαδικασίες αυτές μπορεί να είναι αποτελεσματικές εν καιρώ κρίσης.

Θα ήταν αφελές να θεωρηθεί ότι η οικονομική δυσχέρεια δεν θα είχε επιπτώσεις στον τρόπο λειτουργίας των αστυνομικών αρχών δεδομένου ότι μειώνονται οι προϋπολογισμοί, ο αριθμός του προσωπικού που υπηρετεί, τα προγράμματα εκπαίδευσης, ο εφοδιασμός τμημάτων με σύγχρονες τεχνολογίες και ακόμη μπορεί να καταργούνται ή να συγχωνεύονται ειδικές μονάδες (PERF, 2009). Παρά τις όποιες μειώσεις συμβαίνουν σε επίπεδο λειτουργίας των αστυνομικών αρχών, δεν μειώνονται οι προσδοκίες ή απαιτήσεις του κόσμου για ποιότητα στις υπηρεσίες που του παρέχονται από την αστυνομία. Από την άλλη, η ασφάλεια των πολιτών είναι αναφαίρετο δι-

καίωμα όλων και θα πρέπει να προσαπίζεται με κάθε τρόπο, ακόμα και σε συνθήκες οικονομικής κρίσης. Γίνεται, λοιπόν, σαφές ότι εφόσον οι οικονομικές συνθήκες έχουν μεταβληθεί και η προστασία των πολιτών πρέπει να παρέχεται από τις αστυνομικές αρχές, αυτό που απαιτείται είναι η αλλαγή στον τρόπο που παρέχονται οι υπηρεσίες αυτές, ώστε να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της εποχής.

Ειδικότερα, οι αστυνομικές υπηρεσίες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρία επίπεδα: (i) υπηρεσίες παρέμβασης σε επείγουσες καταστάσεις, (ii) υπηρεσίες παρέμβασης σε μη επείγουσες καταστάσεις και (iii) υπηρεσίες παροχής ποιότητας ζωής (π.χ. καμπάνιες ευαισθητοποίησης ή πρόληψης)(COPS, 2011). Είναι αυτονόητο, ότι οι όποιες αλλαγές δεν αφορούν το πρώτο επίπεδο υπηρεσιών, αλλά τα υπόλοιπα δύο, τα οποία απορροφούν και το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού. Για παράδειγμα, μια από τις αλλαγές που προωθήθηκε στις Η.Π.Α. λόγω της οικονομικής κρίσης που βιώνεται από το 2008 και μετά, είναι η ανταπόκριση σε όλες τις κλοπές τροχοφόρων οχημάτων ή σε όλα τα τροχαία ατυχήματα που δεν είχαν τραυματισμό. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι κάθε περιστατικό αξιολογείται εξατομικευμένα και λαμβάνεται η απόφαση για την αποστολή ή όχι αστυνομικής δύναμης. Αντίστοιχες αλλαγές μπορούν να προωθηθούν και στα δύο επίπεδα υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές, οι αλλαγές που προωθούνται είναι:

- ▶ η χρήση νέων τεχνολογιών που έχουν χαμηλό κόστος και εξοικονομούν χρόνο και χρήμα, όπως οι τηλεδιασκέψεις, η χρήση κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης,

- ▶ η χρήση εθελοντών, όπου αυτό είναι εφικτό για την αντιμετώπιση της μείωσης του αστυνομικού προσωπικού, όπως για παράδειγμα στο πρόγραμμα «Προστασία της Γειτονιάς», όπου οι κάτοικοι μιας γειτονιάς κάνουν περιπολίες με σκοπό τη μείωση των ευκαιριών για διάπραξη εγκλημάτων,

- ▶ η συνεργασία μεταξύ αστυνομίας και εταιρειών παροχής ιδι-

ωτικής προστασίας (security), όχι υπό την έννοια της αντικατάστασης της αστυνομίας, αλλά με τη ανάληψη αρμοδιοτήτων που πλέον δεν μπορούν να ασκηθούν από τις αστυνομικές αρχές λόγω οικονομικού κόστους μέσα από τη θεσμοθέτηση πρωτόκολλου συνεργασίας.

Εν κατακλείδι, τα νέα οικονομικά δεδομένα θέτουν μια σειρά θεμάτων που απαιτούν ευελιξία στους χειρισμούς και επικαλούνται τόσο την ατομική, όσο και τη συλλογική ευθύνη. Οι επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης απαιτούν ένα μεγάλο χρονικό διάστημα για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά. Μάλιστα, υπολογίζεται ένας μέσος όρος 5- 10 ετών, και σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί αυτές να έχουν μόνιμο χαρακτήρα. Ωστόσο, δεν έχουμε την πολυτέλεια να περιμένουμε την έλευση αυτών των χρόνων για να διασφαλίσουμε συνθήκες ασφάλειας για μας και τις επόμενες γενιές. Απαιτείται ενεργοποίηση όλων των πολιτών και όλων των αστυνομικών και διοικητικών αρχών με σκοπό να υιοθετηθούν καινοτόμες πρακτικές που θα έχουν μικρό κόστος και παράλληλα θα διασφαλίζουν το δικαίωμα των πολιτών στην ασφάλεια και στην ποιότητα ζωής.]

Βιβλιογραφία

Cops (2011). The impact of the economic downturn American Police Agencies. Washington: Research and Development Division.

EUROSTAT (2010). Crime and Criminal Justice.

PERF (2009). Violent crime and the economic crisis: police chiefs face anew challenge. Washington: PERF.

Schechter, D. (2011). Is the financial crisis also a crime story?, retrieved from www.nieman.harvard.edu

Στατιστικά Επικράτειας Εγκλημάτων (Α' εξάμηνο) (2011-2012), retrieved from www.astynomia.gr

UNODC (2012). Monitoring the impact of economic crisis on crime. Vienna: SASS.